

ZENDEGI - SALAM

ضمیمه روزنامه خراسان

دو شنبه • ۳ اردیبهشت ۱۳۹۷
۶ شعبان ۱۴۳۹ • ۲۳ آوریل ۲۰۱۸
شماره ۱۹۸۰۲

۱۰۲۵

چرا شیخ بهایی یکی از نوادر روزگار است؟

دلارام کاردار

بیش از یک دهه است که سوم تانهم اردیبهشت ماه به عنوان «هفته نکوداشت اصفهان» نام گذاری شده و دلیل این انتخاب علاوه بر زادروز «شیخ بهایی»، موقعیت طبیعی شهر اصفهان و حضور گردشگران داخلی و خارجی در این فصل سال در این شهر است. اما «شیخ بهایی» کیست که در تقویم ایرانیان، سوم اردیبهشت ماه به نام او با عنوان روز «معمار» نام گذاری شده است؟ با ما همراه شوید تا این مرد بزرگ را بهتر بشناسید.

● کوتاه از زندگی مردی بزرگ

بهاءالدین محمد عاملی فرزند حسین، در سال ۹۵۳ هجری قمری در بعلبک، یکی از شهرهای تاریخی لبنان، متولد شد. بی شک می توان شیخ بهایی را همه فن حریف دانست زیرا در طول تاریخ همواره از او با عناوین حکیم، فقیه، فیلسوف، عارف، منجم، ریاضیدان، ادیب، هنرمند، مورخ و دانشمند قرن دهم و یازدهم (هق) یاد شده است. او را از نوادگان حارث همدان، یکی از یساران حضرت علی (ع)، می دانند و پدرش از شاگردان برجسته شهید ثانی بوده است. بنا به نسخهای به خط شیخ بهایی که در سال ۹۹۵ هجری قمری در قزوین کتابت شده است، وی هنگام ورود به ایران ۱۳ سال داشته است. پدرش عزالدین حسین عاملی به دعوت شاه طهماسب صفوی، به سوی ایران رهسپار شد. بهاءالدین محمد در قزوین زبان فارسی را آموخت و به مدت سی سال در این شهر به پرورش و تربیت شاگرد پرداخت. از برجسته ترین شاگردان وی می توان به ملاصدرا ی شیرازی، ملامحسن فیض کاشانی، محمدتقی مجلسی، محمدباقر سبزواری اشاره کرد.

شیخ بهایی در ۳۳ سالگی شیخ الاسلام اصفهان شد و در پی انتقال پایتخت از قزوین به اصفهان، از ۵۳ سالگی تا آخر عمر، منصب شیخ الاسلامی پایتخت صفوی را در دربار شاه عباس، مقتدرترین شاه صفوی بر عهده داشت. وی در سال ۱۰۳۰ هجری قمری در سن ۷۵ سالگی، در اصفهان در گذشت و بنابر وصیت خودش، پیکر او را به مشهد آورده و در کنار آرامگاه علی بن موسی الرضا(ع) به خاک سپردند. به پاس خدمات وی به علم ستاره شناسی، سازمان جهانی یونسکو در سال ۲۰۰۹ میلادی، که مصادف با سال نجوم بود، نام وی را در فهرست مفاخر ایران ثبت کرد و در تاریخ اردیبهشت ۱۳۹۲، دو مجسمه شیخ بهایی و شاگردش ملاصدرا ی شیرازی ساخته نگار نادری پور در تالار مرکزی سازمان میراث فرهنگی نصب شدند.

● خدمات علمی و عمرانی شیخ بهایی

مهارت شیخ بهایی در ریاضی، معماری و مهندسی معروف بوده و می توان مهم ترین خدمات او را در رونق بخشیدن به شهر اصفهان تعیین سمت قبله مسجد امام اصفهان، تقسیم آب زاینده رود به محلات اصفهان و روستاهای مجاور، ساخت گلخن (آتشگاه حمام) گرمابه ای معروف به حمام شیخ بهایی، طراحی منار چینان در اصفهان، همچنین طرح ریزی کاریز نجف آباد- اصفهان دانست که به نام قنات ززین (کمر) یکی از بزرگ ترین کاریزهای ایران) معروف است. معماری مسجد امام اصفهان، مهندسی حمام نجف و شاخص تعیین اوقات شرعی که همان ساعت آفتابی در سمت مغرب مسجد امام اصفهان نیز هست را از خدمات وی می دانند.

بهاءالدین عاملی در علومى که در آن زمان مرسوم بود، به ویژه در اخبار و احادیث، تفسیر، اصول فقه و ریاضیات دارای تالیفات بسیار است که عده‌ای آن ها را با بلخ در ۹۵ کتاب و رساله دانسته‌اند. از آثار ادبی او هم «دیوان اشعار»، «نان و حلوا»، «شیر و شکر» و «نان و پنیر» را نام برد.

«شکول» کتابی جنگ ماندن است از شیخ بهایی که شامل شعرا و نثرهای مورد علاقه اوست. برخی از این شعرا و نثرها از خود او بر یک نیز گردآوری اوز دیوان ها و کتاب‌های مورد علاقه اش هستند. مطالب این کتاب مضامین دینی، تاریخی، ادبی، ریاضی و نجومی دارند.

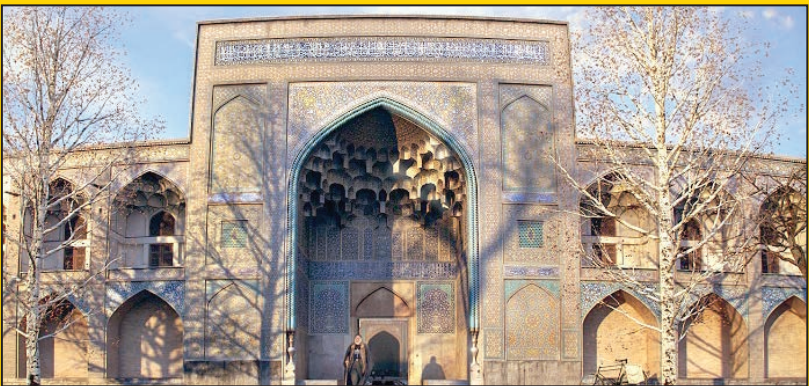
● ابتکارات و اختراعات شیخ بهایی

بنا به روایتی نان سنگک، حلواشکری و فرنی را از اختراعات شیخ بهایی می‌دانند. یکی از ابداعات جالب شیخ بهایی تقسیم صحیح و طریقه مهندسی آب زاینده رود به محله‌ها و باغات شهر اصفهان بود. او با محاسبه دقیق و به دست آوردن آمار بارندگی مناطق مختلف اصفهان، خومه و کوهستان های اطراف و همچنین سرچشمه زاینده رود، طرح دقیق نهر ها و شیب و عرض جویبار ها و سهم استفاده آب هر باغ و محله و منزل، به اختلاف چندین ساله مردم این منطقه پایان داد.

از دیگر ابتکار عمل های شیخ بهایی بنای مسجد مشهور چهارباغ است که چون در مسیر یکی از کانال های آب زاینده رود قرار داشت و امکان نداشت که روی آن همه لیجن و آب ساختمان عظیم و سنگی ساخته شود و ساختمان، با خطر ریزش مواجه می شد، شیخ بهایی دست به ابتکار جالبی زد. او برای انجام این کار پیشنهاد کرد که ابتدا مقدار زیادی زغال چوب به ضخامت ۲ متر در سرتاسر بی ساختمان پخش کنند و پس از کوبیدن زغال در کف پی ها روی آن را با ساروج و شفته پر کرده و پی های ساختمان را روی ساروج و شفته، قرار دهند. او دستور داد هر روز صبح چند سکه طلا را در خاک ملات ها بریزند و سپس گل درست کنند و به مردم اطلاع دهند که بپایند و سکه ها را برای خود بپایند. مردم، گروه گروه گل ملات ها را از صبح لگدمال کرده و تا غروب، تعدادی سکه برای خود پیدای می کردند و با این روش گل ملات ها کاملاً عمل می آمد.

● راز حمام شیخ بهایی

این حمام با استفاده از یک سیستم پیچیده مهندسی به مدت طولانی تنها با یک شمع روشن می شده است. درباره چگونگی گرم شدن این حمام شایعات فراوانی وجود دارد. اما تنها نظریه قابل قبول درباره این حمام این است که یک سیستم سقائینه لوله کشی زیر زمینی در حد فاصل آبریز گاه مسجد جامع و این حمام وجود داشته که با روش مکش طبیعی، گازهایی مانند متان و اکسیدهای گوگردی را به مشعل خزینه حمام هدایت می کرده و این گازها و چکیدن روغن عصارخانه شیخ بهایی (محل برای تهیه روغن از دانه های روغنی) در مجاورت حمام به عنوان منبع گرما در مشعل خزینه می سوخته است. شیخ بهایی با استفاده از طلا که رسانایی بالا و در انتقال گرما نقش مؤثری دارد، منبع این حمام را ساخت و به دلیل استفاده از طلا و جلوگیری از سرقط آن، از ساخت آن را پنهان نگه داشت. دستگاه مذکور را حدوداً اواخر حکومت زندیه از زیر زمین بیرون آوردند و به خارج از ایران منتقل کردند. تقریباً کار این دستگاه شبیه ابگر مکن های گازی دیواری است که آب را سریع گرم می کند.

پرونده ای درباره عوامل متنوع نارضایتی عمومی مردم در کشورهای جهان

از کارتل های مواد در مکزیک تا بحران پزشکی در استرالیا

یاسمین مشرف | مترجم

پرونده

خیلی از ما، مواردی از نارضایتی نسبت به شرایط کشوری که در آن زندگی می کنیم را در مورد خودمان یا دیگران سراغ داریم. این نارضایتی می تواند از مسائل مرتبط با دولت گرفته تا مالیات، بوروکراسی، آب و هوا و هر موضوع دیگری را شامل شود. جالب است بدانید این عوامل در همه جای جهان، از شرق گرفته تا غرب، از ثروتمندترین و بزرگ ترین کشورها تا کوچک ترین و فقیر ترین شان وجود دارد فقط متفاوت است. تنوع و تفاوت این مسائل در نوع خودش جالب و خواندنی است. در این پرونده به چند نمونه آن اشاره می کنیم:

● مکزیک | کارتل های مواد مخدر

سواحل زیبا و گردشگری شکوفا و پر طرفدار در سواحل کارائیب که در کشور مکزیک واقع شده است نتوانسته بر طاعونی که در چندین دهه این کشور را به تباهی کشانده است سرپوش بگذارد: این طاعون کارتل ها یا گروه های سازمان یافته قاچاق مواد مخدر است که تقریباً همه مناطق خوب این کشور آمریکای مرکزی را تسخیر و نابود کرده و تقریباً در هر منطقه ای جنایت های جنگی خونین انجام داده است. اپیدمی کارتل در همه جا، از رسانه ها و مدارس گرفته تا ارتش و دولت وجود دارد و شهروندان مکزیکی نیز نمی توانند از ترس جان خود نارضایتی و شکایت شان از این کارتل ها را به شکل علنی ابراز کنند.

● السالوادور | آمار بالای قتل و کشتار

این کشور کوچک و آرام که در مرکز قاره آمریکای جنوبی واقع شده، عنوان پایتخت جنایی جهان را به خود اختصاص داده است. در هر یک ساعت، یک نفر در این کشور به قتل می رسد. شمار افرادی که هر ساله در السالوادور به وسیله گانگسترها سلاخی می شوند، ۱۷ برابر متوسط جهانی است. تنها در سال ۲۰۱۵، حدود ۶۵۰۰ نفر در این شهر به قتل رسیدند. بدیهی است که این امر نتیجه عواملی همچون فقر گسترده، شکاف های چشمگیر اجتماعی و نبود دسترسی به دانش و فناوری است. سیلی که در سال ۲۰۱۱ در السالوادور اتفاق افتاد و خسارتی ۹۰۰ میلیون دلاری به این کشور وارد کرد نیز شرایط را بدتر ساخت. السالوادور بالاترین نرخ قتل در سال ۲۰۱۶ را به خود اختصاص داد و پس از آن نیز در عین ناامیدی ساکنان بی گناه و قانونمند این کشور این آمار صرفاً در حال افزایش بوده است.

● سوئد | کدهای اجتماعی

سوئد یکی از موفق ترین کشورهای جهان از لحاظ حقوق مدنی و برابری اقتصادی است. پس چه چیزی نارضایتی شهروندان سوئدی را که از سطح رفاهی خوبی برخوردار هستند به دنبال داشته است؟ گفته می شود کد های اجتماعی که در سوئد به آن ها توجه زیادی می شود از عوامل نارضایتی مردم در این کشور (Jante Law) اروپایی است. این کدها «قانون یانته» (Jante Law) است که به موفقیت های فردی نگاهی منفی دارد. قانون یانته الگویی از رفتار گروهی در جوامع اسکاندیناوی را توصیف می کند که منتقد دستاوردها و موفقیت های فردی است و آن ها را نا چیز و نا مناسب می داند. این مفهوم را آکسل ساندموزه نویسنده دانمارکی-نروژی در سال ۱۹۳۳ ابداع کرد. در سوئد و سایر کشورهای اسکاندیناوی این اصطلاح حاکی از نگرشی خوارکننده نسبت به فردگرایی و موفقیت فردی بوده و بیانگر ذهنیتی است که تلاش فردی را بی اهمیت جلوه می دهد و تمام توجهات را به تلاش جمعی معطوف می دارد.

● کانادا | وابستگی به همسایه جنوبی

ساکنان کشور سردسیر کانادا که در بخش شمالی شمال قاره آمریکا واقع شده است از اقتصاد نسبتاً پایدار و سیاست گذاری های رفاهی گسترده تری نسبت به همسایه جنوبی شان – سرزمین یانکی ها – برخوردار هستند. اما آن چه که شهروندان ساکن کشور درخت افرا را نارضاضی می سازد، وابستگی بیش از حد کشور شان به این همسایه جنوبی است. تقریباً همه کانادایی ها در یافته اند که توجه و اشتغال فکری دولت و رسانه های کشورشان به آن چه که در ایالات متحده اتفاق می افتد، در اغلب موارد به زیان امور داخلی کانادا تمام شده است و این موضوع یکی از عمده ترین عوامل نارضایتی مردم این کشور از عملکرد دولت را تشکیل می دهد.

● استرالیا | بحران وضعیت پزشکی

خورشید، دریا و موج سواری در سواحل دریا، این ها تصاویری هستند که بسیاری از ما از کوچک ترین قاره جهان در ذهن داریم. به نظر می رسد استرالیایی ها هم این ویژگی کشورشان را بسیار دوست دارند. اما مسلمان آن ها هم شاهد مسائلی هستند که موجدات نارضایتی شان را فراهم می کنند. یکی از عمده ترین این مشکلات، بحران وضعیت پزشکی و بیمه در استرالیاست. پزشکان استرالیایی در وضعیت «دایما اورژانس» به سر می برند و صف های طولانی برای دریافت خدمات پزشکی در این کشور تشکیل می شود. گزارش ها نشان می دهند برخی از بیماران نزدیک به ۱۱ ماه در صف انتظار نوبت عمل جراحی می مانند و تعدادی از آن ها نیز در این مدت جان خود را از دست می دهند. همچنین تنها دو سوم از مراجعان اورژانس در بیمارستان های استرالیا ظرف مدت توصیه شده ۳۰ دقیقه ای توسط پزشک معاینه شده اند و تقریباً سه نفر از هر ۱۰ بیمار مجبور شده اند تا بیش از چهار ساعت در بخش اورژانس منتظر بمانند. گفتنی است این آمار ظرف سه سال گذشته همچنان بدون تغییر باقی مانده است.

● جمهوری آذربایجان | خوشاوند

این کشور مسلمان منطقه قفقاز در سال های اخیر از رشد اقتصادی و گردشگری خوبی برخوردار بوده است، اما ساکنان آن از خوشاوند سالاری در کشورشان ناراضی هستند. خوشاوند سالاری یا فامیل پروری و به عبارت دیگر پارتی بازی (Nepotism)، یکی از مصادیق شایع فساد اداری است که به تبعیض و جایگزینی رابطه به جای ضابطه دلالت دارد. شهروندان جمهوری آذربایجان از این موضوع شاکی هستند که در کشورشان برای به دست آوردن یک شغل، واجد شرایط لازم بودن کافی نیست، بلکه داشتن روابط نزدیک با یک فرد مهم در تشکیلات مد نظر نیز از شرایط لازم برای به دست آوردن آن شغل است.

● رومانی | فساد اداری

بر اساس فهرست منتشر شده از سوی سازمان بین المللی شفافیت، فساد یکی از رایج ترین شکایات های مطرح شده از سوی شهروندان رومانیایی است. از نظر شاخص فساد، شاخصی که کشورها را بر حسب میزان فساد موجود در میان مقامات دولتی و سیاستمداران طبقه بندی می کند، رومانی رتبه چهارم را در میان کشورهای اروپایی داراست. کمیسون مبارزه با فساد این کشور اعلام کرده است تنها در سال ۲۰۱۴ بیش از ۱۰۰۰ مورد پرونده درباره فساد سیاستمداران، قضات و بازرگانان در این کشور تشکیل شده است. شایع ترین جرایم مطرح شده رشوه دادن، اختلاس از وجوه عمومی، پولشویی، تهدید، استفاده شخصی از قدرت، فرار از مالیات و جعل اسناد را شامل می شوند.

● انگلستان | آب و هوای متغیر

اگر تا به حال از انگلستان بازدید کرده باشید، احتمالاً متوجه شده اید که یکی از چیزهای مهمی که در جزیره انگلستان از ثبات و پایداری برخوردار نیست، آب و هوا است. توفان ها و باران ها در اواسط تابستان هم در انگلستان کم نیستند و شرایط آب و هوایی شدیدی که اغلب تغییر می کند و از مشخصه های این منطقه آب و هوایی است، کار را برای پیش بینی کنندگان آب و هوا و ارایه توصیه های مناسب برای مواجهه مناسب با شرایط شدید آب و هوایی مشکل ساخته است. بنابراین زیاد جای تعجب نیست که از آب و هوا به عنوان یکی از بزرگ ترین موضوعات مورد شکایت در این کشور نام برده شود.

منابع:
au.news.yahoo.com,ba-bamail.com